

Wyrok z dnia 1 grudnia 2000 r.

II UKN 227/00

Repatriantem w rozumieniu art. 2 ust. 2 lit. e ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) jest także cudzoziemiec narodowości polskiej lub pochodzenia polskiego, który powrócił do kraju po dniu 22 lipca 1944 r. i otrzymał zezwolenie właściwego organu na pobyt stały oraz uzyskał obywatelstwo polskie na innej podstawie niż określona w art. 12 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz.U. Nr 10, poz. 49; obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 28, poz. 353 ze zm.).

Przewodniczący SSN Teresa Romer, Sędziowie SN: Zbigniew Myszkowski, Andrzej Wróbel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 1 grudnia 2000 r. sprawy z wniosku Józefy S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w B. o zaliczenie okresu pracy i emeryturę, na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 9 lutego 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w B. decyzją z dnia 23 stycznia 1998 r. odmówił Józefie S. prawa do emerytury z uzasadnieniem, że nie posiada ona wymaganego prawem dwudziestoletniego okresu zatrudnienia. Organ rentowy nie zaliczył do stażu ubezpieczeniowego okresu pracy w kolchozie „D.” od 1 września 1944 r. do 30 listopada 1964 r. z powodu braku karty repatriacyjnej.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku wyrokiem z dnia 18 listopada 1999 r. oddalił odwołanie ubezpieczonej od powyższej decyzji. Sąd ustalił, że Józefa S. powróciła do kraju po 22 lipca 1944 r. i nie posiada karty repatriacyjnej, bowiem nie spełnia warunków do uznania jej za repatriantkę. W

ocenie Sądu okres pracy za granicą nie może być zaliczony do okresu, od którego zależą uprawnienia emerytalne odwołującej się, bowiem nie zezwala na to przepis art. 2 ust. 2 pkt 1a ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450), stanowiący, że za okresy składowe uznaje się okresy zatrudnienia po ukończeniu 15 lat życia za granicą tych osób, które powróciły do kraju po 22 lipca 1944 r. i zostały uznane za repatriantów. Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe celem ustalenia, czy ubezpieczona spełnia warunki do uznania ją za repatrianta w rozumieniu przepisu art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz.U. Nr 10, poz. 44 ze zm.) i uznał, iż brak jest podstaw do uznania Józefy S. za repatrianta. Ubezpieczona od przekroczenia granicy dnia 14 grudnia 1964 r. do dnia otrzymania obywatelstwa polskiego (17 grudnia 1981 r.) na podstawie art. 9 ustawy o obywatelstwie polskim była traktowana jako bezpaństwowiec. Sąd ustalił, że organy administracji publicznej prawomocnie odmówiły wydania Józefie S. zaświadczenia potwierdzającego, że jest ona repatriantką.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 9 lutego 2000 r. [...] zmienił zaskarżony apelacją ubezpieczonej powyższy wyrok i decyzję organu rentowego w ten sposób, że zaliczył Józefie S. do stażu ubezpieczeniowego okres pracy w kołchozie „D.” na terenie byłego ZSRR od 1 września 1949 r. do 31(?) listopada 1964 r. i przyznał jej emeryturę poczynając od 1 października 1997 r. W ocenie Sądu przepis art. 2 ust. 2 pkt e ustawy rewaloryzacyjnej pozwala na przyjęcie szerszej wykładni pojęcia repatrianta niż wynika to z art. 12 ust. 1 i 2 ustawy o obywatelstwie i wskazuje, że dla celów emerytalno-rentowych za repatriantów można uznać takie osoby, które nabyły obywatelstwo polskie na innej drodze niż repatriacja. Ubezpieczona przybyła do Polski 14 grudnia 1964 r. jako obywatelka ZSRR narodowości polskiej na zaproszenie krewnych z zamiarem stałego zamieszkania i otrzymała kartę stałego pobytu wydaną przez KWMO w K., a obywatelstwo polskie nabyła w 1983 r. na podstawie art. 9 ustawy o obywatelstwie polskim. Ubezpieczona jest zatem faktycznie repatriantką z tym tylko, że nie nabyła obywatelstwa w drodze repatriacji, lecz w innym trybie co nie przeszkadza w uznaniu jej za repatriantkę w rozumieniu art. 2 ust. 2 pkt e ustawy rewaloryzacyjnej.

Organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok kasacją, w której zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 26 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) w

związku z art. 2 ust. 2 pkt 1 lit. e ustawy rewaloryzacyjnej, przez zaliczenie do okresu zatrudnienia, od którego „zależy prawo do świadczenia pracy” w kolchozie „D.” oraz art. 12 ustawy o obywatelstwie polskim przez przyjęcie, że odwołująca się jest repatriantką.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw. Zagadnieniem spornym jest, czy obywatelka ZSRR narodowości polskiej, która przyjechała do Polski w grudniu 1964 r. i do dnia nabycia obywatelstwa polskiego w trybie art. 9 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz.U. Nr 10, poz. 49) przebywała na terytorium ówczesnej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej na podstawie karty stałego pobytu może być uznana za repatrianta w rozumieniu art. 2 ust. 2 pkt 1 lit e ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.). Ostatnio wymieniony przepis przewiduje, że za okresy składkowe uwzględniane przy ustalaniu prawa i wysokości świadczeń uważa się również przypadające przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy okresy zatrudnienia po ukończeniu 15 lat życia za granicą osób, które w okresie zatrudnienia nie były obywatelami polskimi, jeżeli osoby te powróciły do kraju po dniu 22 lipca 1944 r. i zostały uznane za repatriantów.

W kwestii rozumienia użytego w tym przepisie sformułowania „osoby, które zostały uznane za repatrianta” prezentowane są przeciwstawne stanowiska. Organ rentowy jest zdania, że repatriantem dla celów emerytalno-rentowych jest osoba, która nabyła obywatelstwo polskie z mocy przepisu art. 12 ustawy o obywatelstwie polskim, natomiast Sąd drugiej instancji wyraził pogląd, że przepis art. 2 ust. 2 pkt e ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent pozwala na przyjęcie szerszej wykładni pojęcia repatrianta niż wynika to z art. 12 ustawy o obywatelstwie polskim i objęcia nim także osób, które nabyły obywatelstwo polskie na innej drodze niż repatriacja.

Zagadnienie powyższe było przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego, który w uzasadnieniu uchwały z dnia 21 czerwca 1995 r. w sprawie ustalenia powszechnie obowiązującej wykładni art. 218 § 1 KPA w związku z art. 12 ust. 1 – 6 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz.U. Nr 10 poz. 49 ze zm.) w związku z art. 17 ust. 4 tej ustawy (W 16/94, OTK 1995 nr 1, poz. 24) wyraził pogląd, że „przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym i rentowym nie stawiają jednak wy-

mogą nabycia obywatelstwa polskiego w drodze repatriacji, a jedynie powrotu do kraju i uznania za repatrianta.” W ocenie Trybunału Konstytucyjnego wykładnia językowa przepisu art. 2 ust. 2 lit. e ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent wskazuje, że „za repatriantów w jego rozumieniu należy uważać także osoby, które nabyły obywatelstwo na innej drodze aniżeli repatriacja. Zezwolenie na osiedlenie się na stałe cudzoziemcom wydaje wojewoda i on może na wniosek tego cudzoziemca, po upływie pięciu lat zamieszkania w Polsce, uznać go za obywatela polskiego bez względu na to, czy jest on pochodzenia lub narodowości polskiej. Cudzoziemcy, którzy na tej drodze nabyli obywatelstwo polskie, a są pochodzenia lub narodowości polskiej, występują na ogół o uznanie ich za repatriantów w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym i rentowym. Problem ten dotyczy także cudzoziemców narodowości lub pochodzenia polskiego, którym obywatelstwo polskie nadał Prezydent Rzeczypospolitej.”

Sąd Najwyższy podziela to stanowisko. Należy przyjąć, że repatriantem w rozumieniu art. 2 ust. 2 lit. e ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent jest także cudzoziemiec narodowości polskiej lub pochodzenia polskiego, który powrócił do kraju po dniu 22 lipca 1944 r. i otrzymał zezwolenie właściwego organu na pobyt stały oraz uzyskał obywatelstwo polskie na innej podstawie niż na podstawie przepisu art. 12 ustawy o obywatelstwie polskim. Skoro zatem ubezpieczona spełniała powyższe przesłanki, to trafnie Sąd drugiej instancji zaliczył Józefie S. do stażu ubezpieczeniowego okres pracy w kołchozie „D.” na terenie byłego ZSRR od 1 września 1949 r. do 30 listopada 1964 r. i przyznał jej emeryturę poczynając od 1 października 1997 r.

Biorąc powyższe pod rozwagę Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====